

Hoting-Svanabyn

Arkeologisk utredning 2025 inför ny kraftledning

Tåsjö och Bodum socknar, Strömsunds kommun, Jämtlands län

Terese Olofsson

RAPPORT – JAMTLI 2025:27
ISSN 1654-2045

Utgivning och distribution:
Jamtli
Box 709
831 28 Östersund
Tel. 063 - 15 01 00

© Jamtli 2025

Redigering och layout av framsida: Lena Ljungkvist
Bilder: Terese Olofsson. Framsida: Fångstgrop i fångstgropssystemet L1948:9406.

Jamtli medger spridning av dokumentationsmaterialet med Creative Commons-licensen CC BY, undantaget Lantmäteriets kartor samt annat upphovsrättsskyddat material.

Länsstyrelsens diarienummer: 1163-2025

ISSN 1654-2045

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Bakgrund.....	1
Syfte.....	3
Metod och genomförande.....	3
Nomenklatur.....	3
Områdesbeskrivning.....	4
Tidigare inventeringar, utredningar och undersökningar.....	4
Kulturmiljöbeskrivning.....	5
Arkiv-, kart- och litteraturstudier.....	5
Utredningens genomförande och resultat.....	5
Fältresultat.....	8
Lämningar eller områden som kan vara föremål för ytterligare utredning.....	9
Administrativa uppgifter.....	10
Referenser.....	11
Litteratur och rapporter.....	11
Digitala källor.....	11

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jämtlands län beslutade, i samband med att E.ON Energidistribution AB ska bygga en ny kraftledning mellan Svanaby och Hoting, om en arkeologisk utredning där Jamtli utsågs som utförare.

Den totala ytan som utreddes var 3 km² (20 km långt och 80 - 560 m brett).

Vid utredningen hittades 8 nya lämningar som registrerades i Kulturmiljöregistret (KMR). Dessa utgjordes av 4 fångstgropar, 1 husgrund, 1 småindustriområde (område med kolugnar), 1 härd (sentida) och 1 brott/täkt. Fångstgroparna bedömdes som fornlämningar respektive möjlig fornlämning. De andra lämningarna bedömdes som övriga kulturhistoriska lämningar.

Innan utredningen fanns i området 7 kända lämningar registrerade i KMR: 2 fångstgropssystem, 1 fångstgrop, 1 viste, 2 husgrunder och 1 småindustriområde (område med kolugnar). Av dessa besöktes samtliga och nya beskrivningar, geometrier och bedömningar gjordes vid behov.

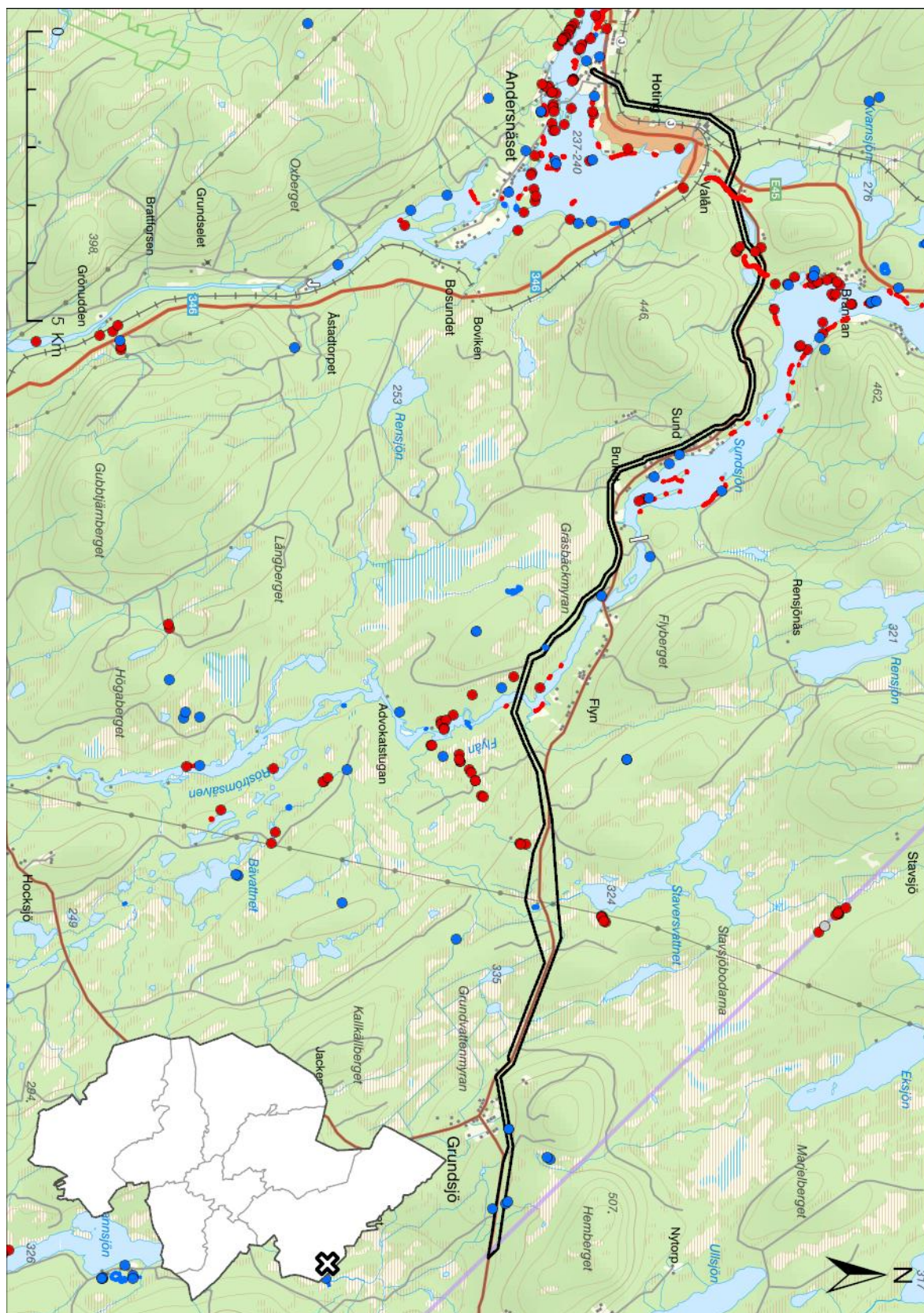
För de lämningar som är bedömda som fornlämning eller möjlig fornlämning krävs tillstånd från länsstyrelsen för ingrepp i fornlämning om arbeten kommer beröra dessa. Detta kan bli aktuellt för yttre lämningar som delvis täcker utredningsområdet. Två fångstgropssystem (L1948:9406 och L1947:14) korsar utredningsområdet och ett viste (L 1947:304) ligger mitt i.

Härdarna på L 1947:304, viste, kunde inte med säkerhet lokaliseras vid fältbesök 2025. Området bedöms dock kunna tas hänsyn till ändå, då det är tydligt avgränsat till berg i dagen/hällar.

Bakgrund

Med anledning av att E.ON Energidistribution AB ska bygga en ny kraftledning mellan Svanaby och befintlig station i Hoting i Strömsunds kommun beslutade Länsstyrelsen i Jämtlands län om en arkeologisk utredning (Dnr 1163-2025). Jamtli tilldelades uppdraget.

Utredningsområdet var 20 km långt och 80 - 560 m brett (ca 3 km²) och sträckte sig från länsgränsen mot Västerbotten i öster och kraftstationen i Hoting i väster.

Figur 1. Utredningsområdet markerat med svart. Registrerade lämningar i och i anslutning till utredningsområdet före utredningen 2025, markerade med rött (fornlämningar) och blått (övriga kulturhistoriska lämningar).
Bakgrundskarta: Topografiska webbkartan.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen var att utreda om idag okända fornlämningar kommer att påverkas av det planerade arbetsföretaget. Nyregistrerade forn- och kulturlämningar skulle preliminärt avgränsas inom ramen för utredningen.

Utredningen kommer användas som underlag för Länsstyrelsen i den fortsatta ärendehanteringens samt i exploatörens planering.

Metod och genomförande

Arbetet bestod av en arkeologisk inventering efter de riktlinjer och den praxis som utarbetats av Riksantikvarieämbetet vad gäller registrering och bedömning av påträffade lämningar.

Inventering innebär en systematisk terrängrekognoscering där, förutom rent okulär besiktning, jordsond/pik används för att bedöma t.ex. osäkra härdar och vallar runt gropar med mera. Om så behövs kan spade eller hacka användas för att t.ex. ta bort torvtäcke där man misstänker att spår efter en stenåldersboplats eller järnframställningsplats kan döljas under torven.

Vid registreringen användes GPS kopplad till fältdator med GIS-program. Grunddata i programmet utgjordes av fornminnesregister, fastighetskarta, ortofoto, hillshadebilder (laserdata) och shapefiler med utredningsområdet. All registrering gjordes digitalt i fält. Nypåträffade forn- och övriga kulturhistoriska lämningar registrerades i KMR.

I förberedelsearbetet ingick en genomgång av arkivmaterial och lantmäterikartor etc. för att dels finna uppgifter om intressanta platser, men även för att bilda sig en uppfattning om områdets historia och förutsättningar.

Den planerade fältarbetstakten var 0,6 km² per person och dag. Områden med låg potential för lämningar hade en högre fältarbetstakt medan områden med högre lämningspotential hade en lägre fältarbetstakt.

Inga fynd tillvaratogs under utredningen.

Nomenklatur

Forn- och kulturlämningar delas in i fem olika kategorier med olika antikvarisk status.

Fornlämning. Rekvisen för att en lämning ska vara en fornlämning är följande: En fornlämning är en fysisk lämning efter mänsklig verksamhet under forna tider, som tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Lämningen ska ha *tillkommit* före år 1850. Alla dessa rekvirit måste uppfyllas för att lämningen ska vara en fornlämning. Lämningen ska vara bekräftad i fält och får inte vara en uppgift om en lämning. Fornlämningar är skyddade enligt Kulturmiljölagen (SFS 1988:950).

Möjlig fornlämning. Lämning som kräver vidare utredning för att kunna bedömas eller avfärdas som fornlämning. Lämningen ska vara bekräftad i fält och får inte vara en uppgift om en lämning.

Övrig kulturhistorisk lämning. Lämningar som har ett kulturhistoriskt värde men som inte uppfyller rekviriten för fornlämningar och därmed inte skyddas av Kulturmiljölagen (SFS 1988:950). Vanligtvis för att de inte kan antas ha tillkommit före år 1850. Dessa lämningar kan fornminnesförklaras av

länsstyrelsen om det finns särskilda skäl med hänsyn till det kulturhistoriska värdet. Vid en exploatering bör hänsyn tas till de övriga kulturhistoriska lämningarna.

Ingen antikvarisk bedömning. Vanligtvis en lämning som är helt undersökt, borttagen utan villkor eller förstörd. Bedömningen gäller även de lämningar som är registrerade utifrån en uppgift om en lämning och som inte är bekräftade i fält, registreringar som utgår på grund av felregistrering eller är överförda till annan lämning.

Ej kulturhistorisk lämning. Anges enbart för lämningstypen Fornlämningsliknande lämning.

Områdesbeskrivning

Utredningsområdet sträcker sig från länsgränsen mot Västerbotten i öster till Hotings by i väster via byarna Grundsjö, Flyn, Sund och Valån. Området går genom kuperad skogsmark, med moränåsar, bergssidor och myrmark samt i närheten av Hotingsjön och Sundsjön och korsar Flyån.

Utredningsområdet består av 80–560 meter bred korridor med en sammanlagd sträcka av 20 km (3 km²). 16 km av sträckan ligger i anslutning till befintlig kraftledningsgata.

Sedan tidigare finns 7 lämningar registrerade inom utredningsområdet. Det bestod av 2 fångstgropssystem, 1 fångstgrop, 1 viste, 2 husgrunder och 1 småindustriområde (område med kolugnar).

Området ligger inom samebyarna Voernese (tidigare Frostviken norra) och Vilhelmina södra och utgör vintermarker. I beskrivningen av Vilhelmina södra samebys riksintresse för rennärningen pekas bl.a. vinterbetet längs Rörströmsälven mellan Lesjön, Tannsjön, Vällingberget och Betarsjön ut, något söder om utredningsområdet.

Tidigare inventeringar, utredningar och undersökningar

Tåsjö och Bodum socknar fornminnesinventerades 1971, därefter har insatser gjorts i delar av området av Bernt Ove Viklund 1998 samt Skogsstyrelsen 2019. Under början av 2000-t pågick Skogsstyrelsens Skog- och historiainventering i Strömsunds kommun.

Hotingsjön är riksintresse för kulturmiljövården (nr Z11) och utgörs av ett stort antal fångstboplatser och fångstgropar samt det nordligaste kända höggravfältet i inlandet från järnålder, beläget på Långön.

Boplatserna upptäcktes under andra hälften av 1800-t och några mindre undersökningar gjordes av O.B Santesson på 1920-t. En stor skärvstensvall vid Bellsås påträffades på 1920-t och delundersöktes 1969. I samband med sjöreglering av Fjällsjöälven utförde Riksantikvarieämbetet inventering och undersökningar av boplatser 1952 - 53 bl.a runt Hotingsjön (Hansson 1991 s. 2 - 3).

Jämtlands läns museum har under 1990-t och 2000-t, i samband med exploatering, delundersökt flera boplatser och en fångstgrop i Knortmon (Hansson 1993, Olofsson 2010, Engman 2018). En fångstgrop (Tåsjö 170:1) undersöktes 1978 och daterades till bronsålder (1700 - 797 BC) (Fornsök Tåsjö 170:1 samt Jämtl C¹⁴-databas).

1882 hittade några arbetare bitar av svärd, pilspetsar, en kniv mm i en hög på Långön. Gravfältet (Tåsjö 163:1) undersöktes 1906 och 1952 och dateras till sen vikingatid (Hansson 1991 s 3, Arne T.J 1926 s. 85).

En björngrav (Tåsjö 319:1) påträffades 1971 vid Aspnäset. Den innehöll en koncentration av främst obrända björnbén och hittades i en rotvälta på det eroderade strandhaket (Zachrisson, Iregren 1974).

Hotingskidan påträffades 1921 vid dikesgrävning i Stormyran på Andersnäset. Skidan är C¹⁴-daterad till ca 1500 år f Kr. och finns på Svenska skidmuseet i Umeå. Platsen är markerad i KMR som Tåsjö 318:1 (Västerbottens museums samlingar, SSM 80197).

Kulturmiljöbeskrivning

Området kring Hotingsjön och trakterna därikring har varit befolkade sedan stenålder. Antalet kända boplatser är många. Gravfältet på Långön visar på kontinuitet fram i järnålder. Medeltida belägg för bebyggelse i Hoting finns från 1500-t. Enligt ortnamnsregistret (med hänvisning till Nordlander) är namnet Hoting (Hottung/Hottungh/Håttung) belagt från 1500-t (arkivkort 2946489).

Hoting omtalas på karta från 1785 som Hotungs by och bebos då av ”tvenne grannar”. (Lantmäterimyndigheternas arkiv, 23-tås-36). Byarna Flyn och Sund bildas senare och finns med på sockenkarta från år 1854, tillsammans med Vålå krononybygge (Lantmäterimyndigheternas arkiv, 23-bom-47).

Hoting blev senare ett järnvägssamhälle då inlandsbanan byggdes 1915.

Arkiv-, kart- och litteraturstudier

Inför fältarbetet gicks relevanta arkiv, kartor och litteratur igenom. Dessa bestod av:

- Lantmäteriets historiska kartor
- Historiska ortofoton
- Terrängskuggningskartor
- Riksantikvarieämbetets Kulturmiljöregister (KMR)
- Skogsstyrelsens Skog och historiaregister
- Jamtlis tipsregister
- Ortnamnsregistret
- Jamtlis topografiska arkiv
- Relevant litteratur

Studien gav ett par tips på fångstgropar, ett område med kolugnar samt en lägenhetsbebyggelse från Skogsstyrelsens Skog och historiaregister. Några avvikelser i terrängskuggningen noterades också. Dessa besöktes sedan i fält.

Utredningens genomförande och resultat

Fältarbetet utfördes av arkeolog Terese Olofsson under perioden 1 - 3 juli 2025.

Den planerade arbetstakten var 0,6 km² per dag. Områden med låg potential för lämningar, det vill säga myr- och våtmarker, hade en högre fältarbetstakt medan områden med högre lämningspotential, bland annat sandiga grusåsar, hade en lägre fältarbetstakt. Den faktiska fältarbetstakten blev 0,75 km² per dag (4 dagsverken).

Vid utredningen hittades 8 nya lämningar som registrerades i Kulturmiljöregistret (KMR). Dessa bestod av 4 fångstgropar, 1 husgrund historisk tid (ladruin), 1 småindistriområde (område med kolugnar), 1 härd (sentida) samt 1 brott/täkt.

Tre av fyra fångstgropar bedömdes som fornlämning. (Två av dem registrerades 15 m S resp. 15 m N om utredningsområdet, då det bedömdes relevant). Den fjärde var osäker som fångstgrop, med otydlig form och avsaknad av vall, och bedömdes som möjlig fornlämning. Övriga registrerade lämningar bedömdes som övriga kulturhistoriska lämningar.

Av de 7 lämningar som var registrerade i KMR sedan tidigare ändrades/kompletterades geometrierna för 4 av dem. Två fångstgropssystem (L1948:9406 och L1947:14), som båda korsade utredningsområdet, gavs geometrier för varje fångstgrop inom utrett område.

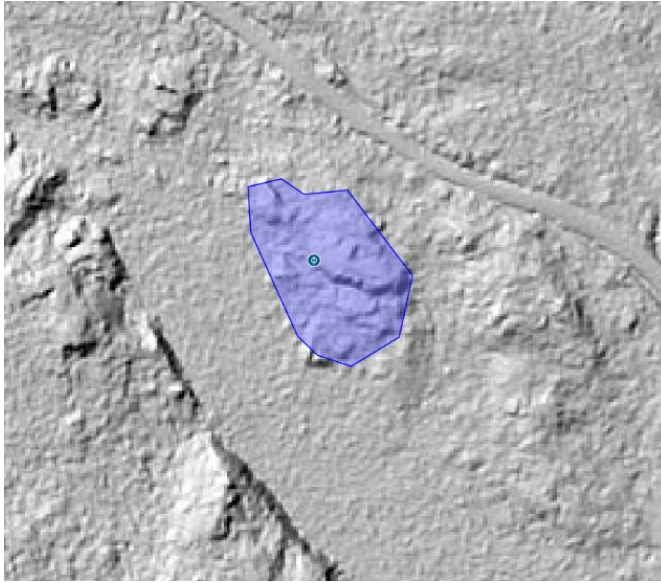

Figur 2. Fångstgrop i fångstgropssystem L1948:9406 övertäckt av ihoprasat jakttorn.

Geometrin till en enskild fångstgrop (L1948:9476) flyttades 13 m åt VSV. Ett viste (L 1947:304) fick något ändrad utbredning.

Härdarna inom vistet (L 1947:304) var svåra att lokalisera. Platsen består av berg i dagen/hällar intill myr. Enligt beskrivning i KMR ska området bestå av tre härdar, varav två ovala och en oregelbunden. Härdarna är 1,1 - 1,3x0,9 - 1 m med 3 - 5 synliga stenar kring kanten. Stenarna ska vara 0,02 - 0,35 m st. Två härdar beskrivs som helt eller delvis stenfyllda. Två av härdarna ska ligga 15 respektive 10 m från varandra. Platsen registrerades ursprungligen som ett område enligt Riksantikvarieämbetes praxis och några exakta lägesangivelser för respektive härd finns inte att tillgå i Kulturmiljöregistret.

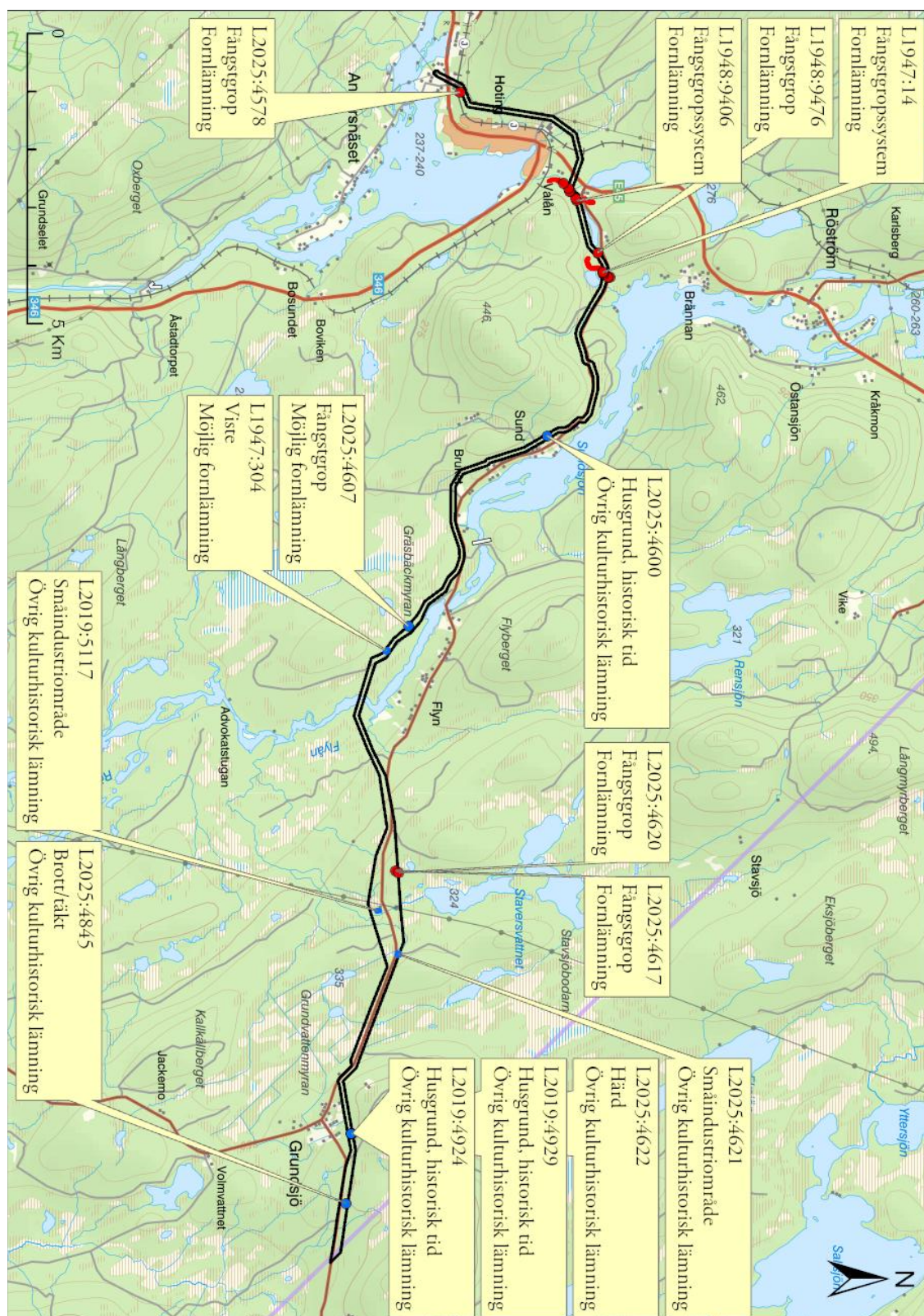
Samtliga hällar söktes igenom noggrant. Inga tydliga/säkra härdar lokaliserades. Två möjliga härdar påträffades. Under synliga stenar på hällen och intill dessa, under torven, påträffades kol och sot. Då härdarna inte med säkerhet kunde återfinnas vid utredningen 2025 fick bedömningen möjlig fornlämning kvarstå och området korrigerades något till att omfatta berg i dagen/hällarna som anges i beskrivningen.

Figur 3. L1947:304, viste i blått. Området med härdar på berg i dagen/hällar som det ser ut i Fornreg. Terrängskuggningskartan. Lantmäteriet.

I utredningsområdet väster om byn Sund samt i östra delarna vid Orrnäs påträffades åkermark av sentida karaktär, fortfarande i bruk på 1960-talet. Detsamma gällde Skog och historia-tipset på lägenhetsbebyggelse, där ingen bebyggelse påträffades och som visade sig enbart bestå av sentida åkermark. Dessa platser registrerades inte.

Fältresultat

Figur 4. Lämningar hanterade inom uppdraget. Utredningsområdet i svart, fornlämningar i rött och övriga kulturhistoriska lämningar i blått. Bakgrundskarta: Topografiska webbkartan. Lantmäteriet.

Lämningsnummer	Lämningstyp	Bedömning
L2025:4607	Fångstgrop	Möjlig fornlämning
L2019:4924	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
L1948:9406	Fångstgropssystem	Fornlämning
L1947:304	Viste	Möjlig fornlämning
L1948:9476	Fångstgrop	Fornlämning
L2019:4929	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5117	Småindustriområde	Övrig kulturhistorisk lämning
L2025:4578	Fångstgrop	Fornlämning
L2025:4600	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
L2025:4617	Fångstgrop	Fornlämning
L2025:4620	Fångstgrop	Fornlämning
L2025:4621	Småindustriområde	Övrig kulturhistorisk lämning
L2025:4622	Härd	Övrig kulturhistorisk lämning
L1947:14	Fångstgropssystem	Fornlämning
L2025:4845	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning

Figur 5. Tabell över samtliga lämningar inom utredningsområdet.

Lämningar eller områden som kan vara föremål för ytterligare utredning

Jamtli har inga förslag på ytterligare utredning inom det aktuella utredningsområdet. Då positionerna är kända bör kraftledningsarbetet vara möjligt att anpassa så att registrerade lämningar inom området inte tar skada. Detta gäller särskilt punktobjekten.

Fångstgropssystemen L1948:9406 och L1947:14 korsar utredningsområdet och L1947:304, viste är beläget mitt i utredningsområdet. Dessa yttre lämningar är bedömda som fornlämning, respektive möjlig fornlämning, vilket innebär att arbeten som berör dessa kräver tillstånd från länsstyrelsen för ingrepp i fornlämning.

Härdarna inom vistet L1947:304 var svårlokaliserade. Det registrerade området i KMR är dock beläget på berg i dagen/hällar och därmed tydligt avgränsat i terrängen mot omgivande flack moränmark och myrmark, vilket borde möjliggöra att arbeten med kraftledningen kan anpassas efter detta.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	1163-2025
Jamtli's diarienummer:	21/2025
Uppdragsnummer Fornreg:	202500338
Undersökningstid:	1 - 3 juli 2025
Personal:	Terese Olofsson
Utredd yta:	3 km ²
Läge:	N 7108959 E566863
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Dokumentationsmaterial:	Allt dokumentationsmaterial är digitalt och förvaras på Jamtli.
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs
Berörda Lämningsnummer:	Se tabell figur 5

Referenser

Litteratur och rapporter

- Arne T.J. *Ett gravfält från vikingatidens slut i norra Ångermanland*. Fornvännen 1926. Red. Curman S.
- Engman, A, 2018. Hotings vattenverk. Arkeologisk utredning av Tåsjö 307:1, stenålderboplat. Tåsjö socken, Strömsunds kommun, Jämtlands län. Rapport Jamtli 2018:12. (RAÄ-2018-3101).
- Engman, A. 2018. Arkeologisk förundersökning av Tåsjö 135:1-2, stenåldersboplatser, Tåsjö 121:1, fångstgropssystem och Tåsjö 334, fångstgrop. Jamtli. Rapport 2018:8 (RAÄ-2018-2469).
- Hansson, A. (1991). Rapport över arkeologisk undersökning av fornlämning nr 166, stenåldersboplat, Hoting 1:50, Tåsjö sn, Strömsunds kn, Jämtlands län.
- Hansson, A. (1993). Rapport över arkeologisk undersökning av fångstgrop, fornl nr 116, Hoting 1:50, Tåsjö sn, Strömsunds kn, Jämtlands län.
- Olofsson, K-J. 2010. Arkeologisk utredning inför planerad utbyggnad av kraftledning mellan Hoting och Strömsund. Rapport-Jamtli 2010:39. RAÄ dnr 321-1228-2011.
- Zachrisson, I, Iregren E. (1974). *Lappish bear graves in northern Sweden. An archaeological and osteological study*. Early Norrland 5.

Digitala källor

- Lantmäterimyndigheternas arkiv. <https://historiskakartor.lantmateriet.se>
- Ortnamnsregistret, arkivkort 2946489. [Ortnamnsregistret Hoting](#). Hämtad 2025 11 07.
- RAÄ 2024. Riksintressen för kulturmiljövården – Jämtlands län (Z). Riksantikvarieämbetet. Dokument uppdaterat 2024-02-15. https://www.raa.se/app/uploads/2024/02/Jamtland-Z_riksintressen.pdf. Hämtad 2025-11-17.
- Riksintresse för rennärning. Beskrivning av områden av riksintresse för rennärning. <https://ext-dokument.lansstyrelsen.se/Gemensamt/Geodata/Externa%20dokument/REN/Omr%C3%A5desbeskrivningar%20av%20riksintresse%20f%C3%B6r%20renn%C3%A4ring.pdf>. Hämtad 2025-11-17.
- Västerbottens museums samlingar. [Hotingskidan Skidfragment-arkiv - Samlingarna hos Västerbottens Museum](#). Hämtad 2025-11-06.

RAPPORTSERIE – JAMTLI, 2025

ISSN 1654-2045

- 2025:1 Mattmars kyrka. Tjärning av spåntak samt tjärning och målning av klockstapel, 2024
Henrik Ylikoski
- 2025:2 Hammerdals kyrka. Restaurering av fönster, 2024
Henrik Ylikoski
- 2025:3 Målning av hållristningarna i Glösa och Gärde. Fornvårdsprojekt, slutrapport 2024
Anna Engman
- 2025:4 Gäddede kyrka. Utvändig restaurering, 2024
Henrik Ylikoski
- 2025:5 Kulturhistorisk inventering av Gamla kyrkogården vid Överluleå kyrka, 2024
Henrik Ylikoski
- 2025:6 Kulturhistorisk inventering av begravningsplatsen Lundagård, 2024
Henrik Ylikoski
- 2025:7 En täppa mellan skog och fjäll. En studie av torpträdgårdar i Norrlands inland
Victoria Bly
- 2025:8 Duveds kyrka. Kulturhistorisk utredning av begravningsplats
Henrik Ylikoski
- 2025:9 Tipsgranskning för Kulturmiljöregistret i Sollefteå kommun 2024
Anna Engman
- 2025:10 Eriksberg – Holmselet. Arkeologisk utredning steg 1, inför anläggandet av vindkraftspark
Anna Engman
- 2025:11 Problematisera gårdstomter
Karl-Johan Olofsson
- 2025:12 Kulturhistorisk inventering av Dikanäs kyrkogård, 2024
Henrik Ylikoski
- 2025:13 Kulturhistorisk inventering av Vilhelmina kyrkogård, 2024
Henrik Ylikoski
- 2025:14 Arkeologiska undersökningar av medeltida agrar bebyggelse i Jämtlands län. Ett kunskapsunderlag
Kristina Jonsson
- 2025:15 Arkeologiska undersökningar av odlingslämningar i Jämtlands län. Ett kunskapsunderlag
Kristina Jonsson
- 2025:16 Mattmar kyrka. Kulturhistorisk utredning av begravningsplats
Victoria Bly
- 2025:17 Kulturmiljöutredning centrala Åsbygden, 2025
Kristina Jonsson och Henrik Ylikoski
- 2025:18 Mora sten och kungsäng – ”en särdeles flärdlös exposition av ett antal stenar”
Mathias Bäck, Kristina Jonsson, Marta Lindeberg och Alexandra Sanmark

- 2025:19 Historiskt fiske i Jämtlands län. Rapport över inledande dokumentationsprojekt 2024
Anders Hansson och Kristina Jonsson
- 2025:20 Flottningslämningar i Fejman
Anna Engman och Kristina Jonsson
- 2025:21 Marby kyrka. Kulturhistorisk utredning av begravningsplats
Henrik Ylikoski
- 2025:22 Medstugan. Utvändiga åtgärder, 2025
Henrik Ylikoski
- 2025:23 Flottningslämningar i Syndan
Terese Olofsson
- 2025:24 Arkeologisk utredning inför kraftledningsbygge i Järpen
Annabell Fogelberg
- 2025:25 Ajaureforsen-Dikanäs. Arkeologisk utredning 2025 inför utökning av kraftnätet
Terese Olofsson
- 2025:26 Långsele. Inventering av kulturhistorisk järnvägsmiljö
Björn Olofsson och Henrik Ylikoski
- 2025:27 Hoting-Svanaby. Arkeologisk utredning 2025 inför ny kraftledning
Terese Olofsson